

ZEKÂ, AKIL VE ÇOCUK EĞİTİMİ

Prof. Dr. Mustafa TEMİZ

27.09.2013

*Akil, her şey olduğunu zannedecek kadar hiçbir şey, hiçbir şey olduğunu bilecek kadar her şeydir.
Abduaciz*

“Allah ile kullar arasındaki kanıt (hüccet) Peygamber’dir. Kullar ile Allah arasındaki kanıt ise akıldır(Hadis).”

Zekâ

Zekâ, evvelce kazanılmış bilgi ve tecrübelerden faydalanarak ileri sürülen sorunların sebep ve sonuçları arasındaki ilişkileri kavrama gücünün hızıdır.

*Zekâ, **teorik zekâ** denilen, mânevî fikir ve sembolleri anlama ve kullanma kâbiliyeti; **mekanik zekâ** adı verilen, makine ve âletleri anlama, keşfetme ve çalıştırma kâbiliyeti; **insânî ilişkileri ve sosyal hâdiseleri kavrama yeteneği** olarak, üçe ayrılabilir.*

*Zekâ, tamâmen kişinin maddî, başka bir ifâdeyle, donanım ve biyolojik yapısı ile ilgili bir kâbiliyettir. Bu yüzdendir ki, âlet ve cihaz yapmak, teknikte yükselmek akla değil, zekâyâ işârettir. *Zekânın ruhla ilişkisini kolaylaştırmak için, insanın donanım ve biyolojik yapısının helâl gıdalarla beslenmesinin önemi vardır.**

Bergson’a göre zekâ, içgüdüden yukarı, akıldan aşağı, bir şuur basamağıdır.

Bergson diyor ki:

“Her asrın geri kalmış kısımları, tabiata uymak, hayvanlar ve kendileri arasında münâsebet kurmak için âletler yapmıştır. Bu âletler, zekâ ile yapılmıştır.”

“Âlet yapmak, teknikte yükselmek akla değil, zekâyâ alâmettir. Zekâ, içgüdüden yukarı, akıldan aşağı, bir şuur basamağıdır. Aklın tatbikçisi gibi olan zekâ, akıldan önce teşekkül etmektedir.”

“Akıllı kişiler, teorik yollar ve kâideler ortaya koyarlar. Zekî kimse, bunların pratiğe tatbikini sağlar. Zekâ düşünebilme kuvvetidir. Fakat düşüncelerin doğru olması için akıl lâzımdır. Zekî insan, düşüncelerinin doğru olabilmesi için, bir takım prensiplere muhtaçtır. Bu prensipleri idâre eden akıldır¹.”

¹ Anonim, **Zekâ Nedir?**, Alındığı Elektronik Posta Adresi, <http://www.bilgicik.com/yazi/zeka-nedir-coklu-zeka-kurami/>, En Son Ulaşım Târihi: 18.05.2011.

Aptallıkla zekâ arasında sınır olmadığı için, birbirine geçişler olabileceğinden söz edenler de vardır. Boxsel'in teorisine göre, zekâ ile aptallık arasında karmaşık bir ilişki vardır². Aptallık, zekânın can alıcı bir şartıdır³.

Akıl, bunların neresindedir?

Aşağıdaki örneği inceleyelim:

Bir tarafın, meselâ kendisinin, çıkarı için bir şeyi olduğundan fazla ya da eksik göstermeye *kurnazlıktır*. Bu kurnazlığı kavrama hızına *zekâ* denirse, bunların doğru ya da yanlış olup olmadığını düşünebilme becerisine *akıl* diyebiliriz.

Saf Akıl

Saf akıl, konan zâhireyi öğüten bir değirmen gibidir. Değirmen, zâhire yerine taş da konsa onu da öğütmeye çalışır. Bu sebepten saf akıl, malzemesi taş olan unun insanların sağlığına uygun olup olmayacağına hiç bakmaz, önüne ne gelirse onu öğütmeye çalışır o kadar... Bu yüzden, tek başına saf akıl, bâzen saçma sapan işlerle de uğraşabilir. Onun için saf aklın faydalı olabilmesi için dâimâ faydalı bilgi, tecrübe, değer yargıları ve vicdanla, daha doğrusu, gönül ile kontrol edilmesi gerekiyor⁴.

Halk arasında olumlu anlamda akıllı insan dendiğinde, faydalı bilgi, tecrübe, değer yargıları ve gönlün kontrolüne girmiş akıl anlaşılır. Hak'kı bâtıldan, iyiyi kötüden, faydalıyı zararlıdan ayırt eden akıl bu akıldır. Bu yüzdendir ki, akılı çoğu kere bu târifle anlatırlar. Bu tanımla aklın bir tarafı rûha bakar ve onunla ilişkilidir. "*Allah ile kullar arasındaki kanıt (hüccet) Peygamber'dir. Kullar ile Allah arasındaki kanıt ise akıldır.*" hadîs-i şerifi de bunu anlatıyor."

Bu açıklamalara göre zekî olan bir kişi akıllı olmayabilir. Buna örnek vermek için hemen herkes, çok hârika savaş plânları yaptığı halde, aldığı aptalca kararlarla savaşları kaybeden Napolyon'u örnek gösteriyor. Târihte, Sûriye'den kaçışını onun aptallığına bağlayanlar var; Vaterlo Şavaşı'nı kaybedişini de⁵... Günümüzde de zekî olup akıllı olmayanlara ben de rastlamadım değil... Akılı az olanın zekîliği, iyiyi kötüden, faydalıyı zararlıdan ayırt etmeye yetmeyebilir. En güzeli, hem zekî olmak ve hem de akıllı olmaktır.

Günümüzdeki bilim adamlarının çoğu zekîdir ama akıllı değildirler. Akıllı da olsalar, helâl yemeye dikkat etmezlerse, yine de akıl ve zekânın karşılığı hakkı olan, gerekli verim alınmaz.

² Anonim, *Aptallık nedir?*, Alındığı Elektronik Posta Adresi, <http://www.kadinlaricin.net/pratik-bilgiler/aptallik-nedir.htm>, En Son Ulaşım Târihi: 18.05.2011.

³ *Cláudio Souza Pinto*, Alındığı Elektronik Posta Adresi, http://mithatsarcan.blogspot.com/2011_05_01_archive.html, En Son Ulaşım Târihi: 18.05.2011.

⁴ Temiz, M., *Işık Medeniyetine Doğru-II, Mutlu Olmak için Teknolojideki Gelişmeler Yeterli mi? Eğitimin Önemi*, Alındığı İnternet Elektronik Adresi, *ADRES I YA DA ADRES II*, En Son Erişim Târihi: 27.09.2013.

⁵ Temiz, M., *Söz ve Nezâket*, Alındığı İnternet Elektronik Adresi, <http://mtemiz.com/bilim/SÖZ%20VE%20NEZÂKET.pdf> YA DA <http://mtemiz.com/bilim/SÖZ%20VE%20NEZÂKET.doc>, En Son Erişim Târihi: 27.09.2013.

Aklın Sınırı

“Akıl, her şey olduğunu zannedecek kadar hiç bir şey; hiçbir şey olduğunu bilecek kadar her şeydir.”
Abduaciz

Akıl her şey değildir. Aklın da anlayamadığı ya da yanlış anladığı çok şey vardır. Doğru olanı ancak peygamberler anlarlar. Allah'tan (CC*) gelen **Vahy** olduğu için, Peygamberimiz (SAV♥) Efendimiz'in bildirdiklerinin hepsi doğrudur, faydalıdır.

“Akıl, göz gibidir, İslâmiyet bilgileri de ışık gibidir. Gözümüz, maddeleri, cisimleri karanlıkta göremez. Allâhü Teâlâ, görme âletimizden faydalanmamız için, Güneş'i, ışığı yaratmıştır. Güneş'in ve çeşitli ışık kaynaklarının nûru olmasaydı, gözümüz işe yaramazdı. Tehlikeli cisimlerden, zararlı yerlerden kaçamaz, faydalı şeyleri bulamazdık.”

“Evet, gözünü açmayan veyâ gözü bozuk olan, güneş ışığından faydalanamaz^Ω. Fakat bunların Güneş'e kabahat bulmaya hakları olmaz⁶.”

Kültürümüz açısından değerlendirmek gerekirse, Müslüman'ın aklı göz gibi ise, Kültürümüz ve özellikle İslâm da ışık gibi demektir⁷. Işıksız, zifiri karanlık bir ortamdaki sağlıklı bir göz, belki saf akıl hakkında bir fikir verebilir.

Allâhü Teâlâ, aklımızla faydalı fikrî sonuçlar (ürünler) üretmemiz ve doğru sonuçlara varmamız için, en son (dinlerin son versiyonu – sürümü⁸ olarak) İslâm Dini'ni göndermiştir.

İslâmiyet bilgileri olmasa, akıl, hiçbir doğru ve gerçek sonuca ulaşamaz. İslâmiyet bilgileri dışında kalan yanlış bilgilerin her biri zararlı ışık gibidir. Zararlı ışık gözü bozar. Zararlı ışıkların gözü bozması gibi, gözün verimli çalışması, ışığın zararsız olmasına bağlıdır. Güneş ışığından başka ışıkların olduğunu biliyoruz. Bunların birçoğu göze zararlı olabiliyor.

Bunun gibi, batıl ve yanlış bilgiler de aklı bozar. Aklın bozulması demek, bozukluğun derecesine göre, aklın vardığı sonuçların gerçek dışı olması demektir. Bu nedenle, önce akıllarını gerçek dışı bilgilerle bozarak İslâm'ı yanlış yorumlayanların önce akıllarını gerçeklere dayandırmaları gerekiyor. İslâm'la gelen bilgiler olmasaydı, aklın doğru sonuçlara

* CC kısaltması, “Celle Celâlihü - O'nun şânı çok yücedir.” demektir.

♥ SAV kısaltması, “Sallâllâhü Aleyhi ve Sellem - Allah O'na salât etsin.” demektir.

Ω Oruç, M., **Resulullahı iman nasıl olacak?**, Alındığı İnternet Elektronik Adresi, <http://kitap.mollacami.com/mezhepler-dosyasi/resulullahi-iman-nasil-olacak.html> YA DA <http://www.turkiyegazetesi.com.tr/mehmet-oruc/133362.aspx>, En Son Erişim Târihi: 16.09.2013.

⁶ www.osman-unlu.com

⁷ Anonim, **Akil göz, İslâmiyet ışık gibidir**, Alındığı Elektronik Posta Adresi, <http://www.dinikitalar.com/component/content/article/25-sohbet/3914-akil-goz-islamiyet-isik-gibidir>, En Son Ulaşım Târihi: 17.09.2013.

⁸ Temiz, M., **Maddî ve Mânevî Âlemlerdeki Başyuru Değerleri, İnsanlığın Benliğindeki Birliğe Bilimsel Bir Yaklaşım**, Alındığı İnternet Elektronik Adresi, http://www.google.com.tr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&frm=1&source=web&cd=1&ved=0CCwQFjAA&url=http%3A%2F%2Fmtemiz.pamukkale.edu.tr%2Fbilim%2Fmadd%25C3%25AE%2520ve%2520m%25C3%25A2n%25C3%25AE%2520%25C3%25A2lemdek%25C4%25B0%2520ba%25C5%259Fvuru%2520de%25C4%259Ferler%25C4%25B0.doc&ei=RIRFUumrFoTNtAa2voEw&usq=AFQjCNGSWMaEdHN_ZPsdJfJiBD9f0y6mr0A&sig2=eWNR1aiZ_H04of-UAdYuNg, En Son Erişim Târihi: 27.09.2013.

ulaşması mümkün olmazdı. Batı biliminde şu anda mevcut olan doğrular da geçmişte İslâm İlim Adamları tarafından üretilmiş olan doğrulardır^{9,10,11,12}.

Sonuç olarak akıl, gerçek bilgilerle gerçek sonuçlara, gerçek olmayan (bâtıl) bilgilerle yanlış sonuçlara varır. Her ne sebeple olursa olsun, bozuk akla sâhip olan ya da akıllarını bir şekilde bozmuş olanlar, her ne kadar akıllı olduklarını sansalar bile, bu bozuk akılları ile İslâm'ı anlamaları mümkün değildir.

Göz bozuksa (akıl noksansa), ışık (bilgi, değer yargıları ve vicdan) ne işe yarar? Ya da ışık (bilgi, değer yargıları ve vicdan) zararlı ise, göz (akıl), sağlıklı olur mu?

Çocuk Eğitimi

“Araştırmalardan anlaşıldığı kadarıyla, insanın maddî ve mânevî varlığı arasında sürekli bir iletişim ve etkileşim vardır. Bilimsel bulgular maddî varlığımızla, din literatüründeki ‘hak’ veya ‘bâtıl’ temeline dayanan, mânevî varlığımız arasındaki bu iletişimde vücûdumuzun büyük bir kısmını oluşturan suyun büyük bir rol oynadığını gösteriyor. İlk hayâtın su ile başladığını bilmeyen yok artık... Su, hayat demektir. Vücûd ağırlığımızın ortalama % 70-85’i sudur. Yâni, hücrelerimiz ve hücre içindeki mikro yapılar, âdeta kendine has birer su denizi içinde bulunuyorlar. Bedenimiz bir sünger gibidir, hücre denilen, sıvı dolu trilyonlarca odacıktan oluşur. Hücrelerdeki biyokimyasal hâdiselerde ve hücreler arası iletişim ve madde alışverişlerinde su önemli bir vâsıtaadır. Alınan gıdalar da bunun içindedir. Bu yüzden, hayâtımızın ve ruh yapımızın kalitesi vücûd sıvımızın kalitesi ile doğrudan bağlantı hâlinde bulunuyor. Su son derece uyumlu bir maddedir. Fiziksel şekli bulunduğu ortama kolayca uyar. Çevreden gelen etkiler, fiziksel seklinden başka onun moleküler şeklini de değiştirir. Bu demektir ki, bizler çevre ve iç etkilerimizin de bir sonucu oluyoruz.”

“Japon bilim adamı Emoto düşünce, konuşma ve benzeri etkilerin bedenimizdeki suya kaydedildiğini daha yakından incelemiştir. Yapılan araştırmalarda su, düşünce ve kelimelerin

⁹ Temiz, M., *Erken Rönesans Döneminde Matematik Bilimi*, Alındığı İnternet Elektronik Adresi, [http://mtemiz.com/bilim/ÖN%20\(ERKEN\)%20RÖNESANS%20DÖNEMİ'NDE%20%20MATEMATİK%20BİLİMİ%20\(PDF\).pdf](http://mtemiz.com/bilim/ÖN%20(ERKEN)%20RÖNESANS%20DÖNEMİ'NDE%20%20MATEMATİK%20BİLİMİ%20(PDF).pdf) YA DA [http://mtemiz.com/bilim/ÖN%20\(ERKEN\)%20RÖNESANS%20DÖNEMİ'NDE%20%20MATEMATİK%20BİLİMİ%20\(PDF\).doc](http://mtemiz.com/bilim/ÖN%20(ERKEN)%20RÖNESANS%20DÖNEMİ'NDE%20%20MATEMATİK%20BİLİMİ%20(PDF).doc), En Son Erişim Târihi: 25.09.2013.

¹⁰ Temiz, M., *Ön Rönesans Döneminde Fizik ve Fen Bilimleri*, Alındığı İnternet Elektronik Adresi, [http://mtemiz.com/bilim/ÖN%20\(ERKEN\)%20RÖNESANS%20DÖNEMİ'NDE%20%20FİZİK%20VE%20FEN%20BİLİMLERİ%20\(PDF\).pdf](http://mtemiz.com/bilim/ÖN%20(ERKEN)%20RÖNESANS%20DÖNEMİ'NDE%20%20FİZİK%20VE%20FEN%20BİLİMLERİ%20(PDF).pdf) YA DA [http://mtemiz.com/bilim/ÖN%20\(ERKEN\)%20RÖNESANS%20DÖNEMİ'NDE%20%20FİZİK%20VE%20FEN%20BİLİMLERİ%20\(PDF\).doc](http://mtemiz.com/bilim/ÖN%20(ERKEN)%20RÖNESANS%20DÖNEMİ'NDE%20%20FİZİK%20VE%20FEN%20BİLİMLERİ%20(PDF).doc), En Son Erişim Târihi: 25.09.2013.

¹¹ Temiz, M., *Ön (Erken) Rönesans Dönemi'nde Astronomi Bilimi*, Alındığı İnternet Elektronik Adresi, [http://mtemiz.com/bilim/ÖN%20\(ERKEN\)%20RÖNESANS%20DÖNEMİ'NDE%20ASTRONOMİ%20BİLİMİ%20\(PDF\).pdf](http://mtemiz.com/bilim/ÖN%20(ERKEN)%20RÖNESANS%20DÖNEMİ'NDE%20ASTRONOMİ%20BİLİMİ%20(PDF).pdf) YA DA [http://mtemiz.com/bilim/ÖN%20\(ERKEN\)%20RÖNESANS%20DÖNEMİ'NDE%20ASTRONOMİ%20BİLİMİ%20\(PDF\).doc](http://mtemiz.com/bilim/ÖN%20(ERKEN)%20RÖNESANS%20DÖNEMİ'NDE%20ASTRONOMİ%20BİLİMİ%20(PDF).doc), En Son Erişim Târihi: 25.09.2013.

¹² Temiz, M., *Erken (Ön) Rönesans Dönemi'nde Tıp Bilimi*, Alındığı İnternet Elektronik Adresi [http://mtemiz.com/bilim/ERKEN%20\(ÖN\)%20RÖNESANS%20DÖNEMİ'NDE%20TIP%20BİLİMİ.pdf](http://mtemiz.com/bilim/ERKEN%20(ÖN)%20RÖNESANS%20DÖNEMİ'NDE%20TIP%20BİLİMİ.pdf) YA DA [http://mtemiz.com/bilim/ERKEN%20\(ÖN\)%20RÖNESANS%20DÖNEMİ'NDE%20TIP%20BİLİMİ.doc](http://mtemiz.com/bilim/ERKEN%20(ÖN)%20RÖNESANS%20DÖNEMİ'NDE%20TIP%20BİLİMİ.doc), En Son Erişim Târihi: 25.09.2013.

enerjilerini kopyalayarak moleküler yapısını ve görüntüsünü düşünce ve kelimelerin anlamlarına göre değiştirmektedir. Meselâ "Beni hasta ediyorsun, seni öldüreceğim." cümlesinin, 'duâ' ve 'teşekkür' kelimelerinin su kristallerinin şekillerini nasıl değiştirmiş olduklarını hayretle gözlemlemiş ve bunların resimlerini çekmiştir¹³." Bu buluşlar aynı zamanda tatlı ve nâzik sözlerin faydalı etkisine de bir kanıttır¹⁴."

Zekâ, akıldan önce çocukluk yaşlarında donanım ve biyolojik yapının özellikleriyle geliştiği için, çocuğun, yiyip içtiklerinin, daha doğrusu helal gıdânın önemi vardır. Her bir hücrenin yiyip içtikleriyle hızla gelişip büyüyen çocuğun helal gıda ile beslenmesiyle, zekânın ruhla ilişki kurabilmesi de aynı oranda artar. Bu gelişmede çevre şartlarıyla birlikte duyduğu iyi ya da kötü ve çirkin sözlerin etkilerini ihmal etmek de mümkün değildir. Çocuğun yanında söylenen her bir kelime, çocuğun gelişmesi ve değişmesinde mutlaka etkili olur.

Hücreler arası bilgi alış-verişi su ile sağlanmaktadır. Suyun aldığı şekiller, düşünce ve sözlerin birer sonucudurlar. Her an düşündüğümüz ve söylediklerimizin her biri, tüm hücrelerimizi etkilemektedir.

Sonuç olarak ergenlik çağına kadar hızla gelişen çocuğun maddî olarak organlarının ve vücudunun gelişmesi ve mânevî olarak ise, zekâ ve akla ilişkin zihinsel fonksiyonları ile bunların her birinin ruh ile ilişkisi, devamlı gelişim içindedir. Bu gelişmelerin oluşma ve biçimlenmesi, yediği gıdaların, içtiklerinin, beş duyu organları ile gelen dış etkilerin her birinin belli oranlarda birer fonksiyonu oluşunun neticesidir. Yâni, çocuğun aklî, maddî ve mânevî yapısı, helallere dayalı olarak güzel bir şekilde ya da haramlara dayalı olarak bozuk bir şekilde gelişir.

Neticede helal gıdalarla beslenen çocukların büyüdülerinde *zekâlarının* ruhla ilişkisi mükemmel bir durumda olur. Çocuğun haramlarda beslenerek büyüdüğünü farz ediniz. Zekâ ve akla ilişkin zihinsel fonksiyonlarının harama dayalı bir gelişim sonunda oluşması, ruh ve gönül ile ilişki yollarının bozuk ya da kapalı olması, o kişinin insafsız merhâmetsiz ve vicdansız ve acımasız olmasının yolunun açılması demektir.

Eğitim tercihi, çocuğu eğiten anne ve babanıdır. Sorumluluk, çocuğun ergenlik çağına kadar, anne ve babanın; ergenlik çağından sonra ise, çocuğun iyi ve kötü davranışlarının mükâfat ve cezâları, çocukla birlikte anne ve babanıdır.

Aklın İşleri

Ayrıca gelişime ilişkin bu sürece ek olarak, toplum ve insanlığa faydalı işler çıkarmak için aklın önüne faydalı bilgi ve birikimler koymak gerekiyor. Bu nedenle, zararlı kitapları okuyan çocukları yanlış işlerden korumak zorlaşır. Daha doğrusu çocuk eğitiminde, çocukların

¹³ Temiz, M., *Olumlu Olumsuz Dalgalar ve Mutluluk.*, Alındığı İnternet Elektronik Adresi, <http://mtemiz.com/bilim/OLUMLU%20OLUMSUZ%20DALGALAR.pdf> YA DA ADRES II, En Son Erişim Tarihi: 22.09.2013.

¹⁴ Temiz, M., *Güzel Söz Gibi Olanı Var mı? Kurtuluşun Sırrı: "Susan Kurtuldu"*, Alındığı İnternet Elektronik Adresi, , <http://gayalo.net/dosyalar/Guzel%20Söz%20Gibi%20Olanı%20Var%20Mı.pdf> YA DA <http://gayalo.net/dosyalar/Guzel%20Söz%20Gibi%20Olanı%20Var%20Mı.doc>, En Son Erişim Tarihi: 24.07.2013.

bilgi birikiminin faydalı kitap ve kültürlerden gelmesi çok önemlidir. Çünkü akıl, ancak toplanmış olan bilgi ve tecrübelerle çalışmakta ve ona göre değerlendirmeler yapmaktadır. Bilgi birikimi ve tecrübeye *malzeme* dersek, akıl ancak işlediği malzemeye göre sonuç ve değerlendirme yapabilmektedir.

Malzemenin bozuk olması, ortaya çıkan ürünün de bozuk ve kalitesiz ürün olması demektir. Ürün bozukluğu dolayısıyla, yanlış sonuçların ortaya çıkması, aklın bozulması anlamına da gelir.

Aklın iyi sonuçlar çıkarabilmesi için, bilgi ve tecrübeden başka, değer yargıları ve vicdan gibi malzemeler de gerekiyor. Böyle olursa ancak o zaman, akıl bunları işleyerek beklenen iyi sonuçlara ulaşabilir.

Hasan Basri'den rivâyet edilen bir kudsî hadis şöyledir:

'Allah, akli yarattığı zaman otur dedi, oturdu. Kalk dedi, kalktı. Yüzünü dön dedi, döndü. Sırtını dön dedi, döndü. Söyle dedi, söyledi. Sus dedi, sustu. Git dedi, gitti. Kalk dedi, kalktı. Yüzünü dön dedi, döndü. Arkamı çevir dedi, çevirdi. Anla dedi, anladı. Sonra dedi ki:'

"İzzetim, celâlim, azâmetim, ululuğum, sultanlığım, ceberrutum, yüksekliğim, arşı kavramam ve yarattıklarım karşı kudretim üzerine yemin ederim ki, senden daha kerim ve bana senden daha sevgili bir şey yaratmadım."*

"Seninle bilirim, seninle ibâdet olunurum. Seninle itaat edilirim. Sana veririm. Senden dolayı azarlarım. Sevap ve ikab^ε senin yüzündendir"¹⁵.

Bu hadis, insanın akıyla kazandığı özgürlüğe işâret ediyor. Allâhü Teâlâ tarafından verilen bu akıl nîmetini, özgürlüğümüzü iyi bir şekilde kullanarak, aklımızın kullanmak zorunda olduğu, faydalı birikimlere sâhip olma doğrultusunda kullanmamız gerekiyor.

Bir akıl hastânesini ziyâreti sırasında, adamın biri sorar:

Bir insanın akıl hastânesine yatıp yatmayacağını nasıl belirliyorsunuz?

Doktor:

Bir küveti su ile dolduruyoruz. Sonra hastaya üç şey veriyoruz. Bir kaşık, bir fincan ve bir kova...

Sonra da kişiye küveti nasıl boşaltmayı tercih ettiğini soruyoruz. Siz ne yapardınız?

Adam:

* *ceberut*: Azâmetin daha dâimîsi ve bâtînîsi. Büyüklük. Hâkimlik. Kudret, celâdet. Fart-ı kibir (aşırı kibir) ve azâmet.

^ε *ikab*: Şiddetli azap, eziyet, cezâ.

¹⁵ Hadîs-i Kutsî, , Alındığı Elektronik Posta Adresi, <http://nedir.antoloji.com/akil/>, En Son Erişim Târihi: 22.07.2011.

OOO! Anladım!

Normal bir insan kovayı tercih eder. Çünkü kova, kaşık ve fincandan büyük... Hayır, der doktor. Normal bir insan küvetin tıpasını çeker.

Görüyorsunuz, bir akıllıdan daha akıllısı olabilir... "*Akıl akıldan üstündür.*" demeleri gibi... Akıl, bize sunulanlar dışında da çözüm bulabilmektedir¹⁶.

İmâm-ı Rabbânî hazretleri *Mektûbat*'ında "*İnsanın namazından aldığı sevap akli nispetindedir*" diyor.

Diğer taraftan, çok ibâdet eden kimselerin, ahlâkı güzel olmadığı takdirde, Cennet'e gidemeyeceklerine dâir hadislerle birlikte, "*Ben güzel ahlâkı tamamlamak için gönderildim.*" hadisi, güzel ahlâkın en önde olduğunu göstermektedir.

Akla dayanmayan bir işten hayır gelmeyeceği gibi, "*Bir bilim adamının ciddî bir gönül terbiyesinden geçmesi gerekiyor*"^δ. diyen, Prof. Dr. Oktay Sinanoğlu hocamızın dediği gibi, gönül ile ilişkili olmayan akıl da saçma sapan işler yapabiliyor. Dr. Sinanoğlu'nun *Bilim+Gönül* formülündeki bilim, aslında akli temsil etmektedir. Netice itibâriyle, aklın gönül ile kontrol edilmesi gerekiyor¹⁷.

¹⁶ Anonim, *Akıl Nedir?*, Alındığı Elektronik Posta Adresi, <http://baybul.com/bilim/40598-akil-nedir.html>, En Son Erişim Târihi: 18.05.2011.

^δ Temiz, M., "*Bilim adamı gönül terbiyesi almalı*", Alındığı İnternet Elektronik Adresi, <http://www.aksiyon.com.tr/aksiyon/haber-3293-36-bilim-adami-gonul-terbiyesi-almali.html>, En Son Erişim Târihi: 27.09.2013 <http://www.aksiyon.com.tr/aksiyon/haber-3293-36-bilim-adami-gonul-terbiyesi-almali.html>.

¹⁷ Sözler, Alındığı elektronik internet adresi, <http://sahip2.tripod.com/id23.html>, En Son Erişim Târihi 18.06.2011.